

Hea kinnistu omanik ja aiapidaja!

Viimastel aastatel on aiapidajaid kimbutama hakanud võõrnälkjad – Hispaania teetigu ja mustpeanälkjas. Enamasti toome võõrnälkjad oma aedadesse potimulla või taime ümber oleva mullapalliga, kus võivad peituda nii täiskasvanud isendid kui ka munad. Piisab vaid paarist isendist või munakogumist, et liik saaks aias paljunema hakata. Nälkjate arvukusele aitavad kaasa ka niiske ja soe kevad-suvi ning pehmed talved. Selleks, et nad Sinu aeda ei satuks, tasub tegutseda ennetavalt. Kui kutsumata külalised on juba aeda jõudnud, tuleks nende ohjamisega tegeleda järjepidevalt ja koostöös kogukonnaga.

Hispaania teetigu

Tunnused:

- Hispaania teetigu on silmapaistvalt suur nälkjas – täiskasvanud looma kehapikkus on väljasirutatuna 7-15 cm.
- Tal puudub koda.
- Keha värvus võib olla väga varieeruv alates tumepruunist punakate, oranži, kollakate ja beežide toonideni. Noortel loomadel esineb sageli mõlemal keha küljel taustavärvist pisut tumedam pikitriip. Keha kattev lima on oranžikaskollane.
- Iseloomulik on tallaserva ere värvus, kus on selgelt näha tumedamad vaod (triibud). Pea värvus on enamasti keha omast tumedam.
- Hingamisava asub mantlikilbi eesosas.
- Valkjad umbes 3 mm läbimõõduga munad munetakse 20-30 (40) kaupa kõdukihi alla, kompostihunnikusse, varjulistesse niisketesse kohtadesse. Munadest kooruvad noored nälkjad 3,5-5 nädala pärast ja suguküpsuse saavutavad juba 6 nädala pärast (on võimelised munema). Üks isend võib muneda kuni 400 muna.

Mustpeanälkjas

Tunnused:

- Mustpeanälkja täiskasvanud isendid on väikesed kuni keskmisekasvulised nälkjad, täiesti väljasirutatuna (3,5) 4,5-5,5 (6,2) cm.
- Tal puudub koda.
- Kehavärvus hele, valkjashall, hingamisava serv on põhivärvusest kahvatum.
- Iseloomuliku tunnuseks on pealtvaates pea ning tundlad sügavmustad kuni sinkjasmustad.
- Mantlikilbi tagaserv on enamikul isenditest hele hallikaskollane kuni hallikasvalge ja eristub tumedamast esiosast ja tagakehast.
- Lima värvitu, vesine.

Mida teha, et vältida võõrnälkjate aeda sattumist?

- Ära too istikuid oma aeda **piirkondadest**, kus leidub hispaania teetigu ja mustpeanälkjad;
- **Kontrolli istikute mullapalle**. Kui võtad mullapalli potist välja, peaksid hispaania teeteo munad olema hästi nähtavad. Leitud munad hävita keevas vees;
- Istikute soetamisel hoia neid mõni nädal **karantiinis**. Seo mullapalli ümber läbipaistev kilekott ja kinnita see tihedalt ümber istiku varre. Aeg-ajalt kontrolli, kas kilekoti sees on munadest koorunud nälkjaid. Olenevalt taimest hoia istikut poolvarjulises kohas, kasta ja jälgi seda. Hävita kotti sattunud isendid keeva veega.

Mida teha, kui aias on võõrnälkjad?

- **Korja pidevalt** ära täiskasvanud nälkjaid, sest iga isend võib muneda väga suure hulga mune. Tõrjetööga on oluline **alustada juba aprillis-mais**, kui esimesed täiskasvanud loomad välja ilmuvad. Kõige tõhusam on täiskasvanud **isendite ja munade kokku korjamine, keeva veega üle valamine ja seejärel umbes labida sügavusele mulda kaevamine**. Iga isend, kes maikuus muneda jõuab, võib juulikuuks anda u 400 järglast;
- Kontrolli regulaarselt aias **varjulisi ja niiskeid kohti**, mida soe õhk ja päike lihtsasti ei kuivata. Korista lehehunnikud, kaeva kompostihunniku pealmine kiht sügavamale, võimalusel lõika lopsakate taimede ja pöösaste alused puhtaks. Terrassialused, kasvuhoone servad, kõrge ja niitmata rohi, kaevuääred jms kohad on nälkjatele sobivad peitumis- ja munemispaidad;
- Nälkjate **kokku meelitamiseks** võid kasutada õllelõkse, arbuusikoori ja muid mahlaste köögiviljade jääke, kust neid siis on lihtsam kokku koguda. Paiguta meelituskotade lähedusse lauajuppe, mille alla saavad nälkjad päeval peituda. Sealt on neid lihtne üles leida;
- **Koostöös peitub jõud!** Suhtle kindlasti naabritega, et ka nemad korjaksid oma aedadest nälkjad kokku, muidu on neist võimatu vabaneda.
- Kindlasti **ei tohi elusaid nälkjaid viia mujale** (metsaserva, niidule, parki), kuna nii hoopis levitad neid ja varem või hiljem levivad nad sinu aeda tagasi!
- **Aiajätmeid** (nt riisunud lehed, lõigatud taimevarred ja -lehed, vana multš) **ei tohi viia metsaserva, niidule, parki, võsa vahele või jäätmaale**, sest selle kraamiga võivad kaasas olla ka nälkjad või nende munad. Sellistes kohtades saavad nad segamatult elada ja paljuneda, kuna keegi ei tegele seal nende korjamisega. Lisaks levivad nad sealt varem või hiljem aedadesse. Aiajätmed tuleb kompostida oma aias või tellida nende äravedu jäätmevedajalt;
- **Hoolda oma aeda** – hoia muru madalana, mullapind kobestatuna. Pidevalt kontrolli võimalikke nälkjate ja munade peitumiskohti (suuremate lillepuhmaste ja pöösaste alused, terrassialused, igasugused servaalused), korrasta neid (kaeva ringi, niida). Hävita kindlasti ka munad (kalla üle keeva veega);
- Võimalusel **soodusta aias võõrnälkjate looduslikke vaenlasi**, kes söövad nälkjamune ja ka roomavaid isendeid – kohalikud nälkjaliigid, suuremad mardikad, linnud, siilid;
- **Võimalusel väldi teomürkide kasutamist!** Need ei ole hispaania teeteo tõrjumisel kuigi mõjusad, küll aga hävitavad mürgid kohalikke kasulikke liike. Teomürgid **ohustavad** ka tigudest toituvaid metsloomi (nt siilid), sh linde ja koduloomi (nt kassid, koerad). Teomürgi kasutamisel tee seda **vastutustundlikult** ja veendu, et kasutad seda vastavalt pakendi märgistusele ning jälgi, et kasutad õiget kulunormi. Arvesta piirangutega nt veekogude ja kaevude läheduses. Kasuta **ainult** Eestis turule lubatud taimekaitsevahendeid!

Ole kindel, et hävitad võõrliiki. Tee määramistunnused selgeks ja hoia kodumaiseid liike!

KOHALIK: KOLLANE TEETIGU

KOHALIK: SUUR SEATIGU

KOHALIK: MUST SEATIGU

Rohkem infot võõrnälkjate kohta Keskkonnaameti kodulehel
<https://www.keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/voorliigid/voornalkjad>

